

РИНОК ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА: ПРОБЛЕМИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ

*І.Н.Топіха, доктор економічних наук, професор
Миколаївський державний аграрний університет*

Проаналізовано стан ринку продукції тваринництва, запропоновано шляхи вирішення проблем галузі.

Проанализировано состояние рынка продукции животноводства, предложены пути решения проблем отрасли.

Споживання населенням м'яса та м'ясопродуктів в Україні залишається на низькому рівні близько 33 кг, в тому числі близько 11 кг яловичини і 13 кг свинини.

В Україні продовжується зменшення поголів'я великої рогатої худоби та свиней, зниження продуктивності та виробництва продукції, зростає її собівартість, наростає збитковість галузі тваринництва.

Станом на 1 січня 2004 року чисельність великої рогатої худоби на відгодівлі та нагулі в сільськогосподарських підприємствах, які звітуються за оперативною звітністю, в Україні зменшилося на 19%. У господарствах населення обсяг вирощування великої рогатої худоби у живій масі збільшився до 905,2 тис.т. Обсяг імпорту великої рогатої худоби нарощується значними темпами. Продовжували скорочуватися обсяги завезення в Україну замороженої яловичини. Визначальним у цьому є рівень доходів українських споживачів.

Підвищення доходів населення у результаті збільшення розмірів мінімальної заробітної плати та пенсії дають підстави прогнозувати зростання споживання усіх видів м'яса та м'ясопродуктів.

За прогнозом, у 2004 році із очікуваного 725,9 тис.т м'яса великої рогатої худоби на продовольчі цілі буде використано близько 575,5 тис.т м'яса та м'ясопродуктів великої рогатої худоби, що на 1,7% більше порівняно з 2003 роком.

Експорт живої великої рогатої худоби та яловичини свіжої і мороженої продовжує зростати в 2,6 раза, на 30%, на 11,9% відповідно.

Минулі роки в Україні була започаткована державна підтримка вітчизняного виробника, який займався вирощуванням великої рогатої худоби, свиней і овець. Але значна частина запланованих в бюджеті коштів не знаходила адресатів через недостатню інформованість селян. Це зменшувало ефект даного заходу Уряду.

Та, не зважаючи на всі негаразди, на прилавках 95% продукції тваринницького походження було вітчизняного виробництва.

В останній квартал минулого та перший квартал нинішнього року ціни на продукти тваринницького походження на ринках почали значно підніматись. Наприклад, в березні на свинину вони склали 25 грн./кг, а на яловичину — 22 грн./кг, що на 47% і 37,5% більше, порівняно з відповідним періодом минулого року. Навіть на курятину, виробництво якої в останні роки нарощується, ціни також підвищилися на 21%.

Для зниження цін на ринку Уряд пропонує по групі товарів 1-24 — продовольчі товари — різке зниження митних тарифів. На наш погляд, цей захід ситуації не виправить. Буде нанесено черговий удар по вітчизняному виробнику. Не дасть бажаних наслідків і організація ярмарків в містах і селах України. По-перше, на селі залишилися обмаль худоби взагалі, практично тільки те поголів'я, яке визначене для відтворення. По-друге, поголів'я, що було визначене для забою, забите в кінці четвертого кварталу минулого року та першого нинішнього. Отже резерви пропозиції відсутні.

Дефіцит м'яса на 2005 рік близько 250-300 тис. тонн необхідно покрити. Але, на нашу думку, його слід поповнити за рахунок квоти на цей рік щодо імпорту.

Загальною проблемою ринку м'яса великої рогатої худоби, з одного боку, є стабілізація вирощування поголів'я за рахунок господарств населення, а з другого — збільшення приросту живої маси. Вихід із ситуації лежить в площині зміни мікроекономічної політики держави, а також потребує адекватної ситуації щодо інтенсифікації галузі скотарства в господарствах різних форм власності.

Поголів'я свиней в Україні зменшилося до 8 млн. голів.

За 2003 рік сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності продано 127,2 тис. тонн м'яса свиней в живій вазі.

Продовжувалася тенденція до збільшення частки реалізації свиней м'ясопереробним підприємствам (45% від загального обсягу реалізації). Цьому сприяє повернення виробникам суми податку на додану вартість при реалізації свиней переробним підприємствам.

Відбувається зниження цін на закупку свиней за всіма каналами реалізації. Ціна на свиней (в живій масі) по всіх каналах реалізації становила у 2003 році 4014 грн./т.

Загальною проблемою галузі, з одного боку, є стабілізація нарощування поголів'я, з другого боку — низька продуктивність тварин на основі недотримання технологічних параметрів таких як: одержання в рік 1,8-2,0 опороси, 16-18 поросят на свиноматку, середньодобових приростів живої маси тварин на вирощуванні і відгодівлі не менше 520-550 г, забезпечення повноцінними кормами з розрахунку 120-130 ц корм.од. на одну свиноматку зі шлейфом.

Розв'язання проблеми ми бачимо, перш за все, в організації ефективної підтримки та захисту вітчизняного виробника, через механізм дотацій, як це роблять всі країни з розвинутою ринковою економікою. До речі, наш селянин має субсидію в 11 разів менше на тваринницьку продукцію, ніж фермер на Заході.

Поряд з цим необхідно створити привабливі умови для внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Виділити кошти цільового призначення племінним господарствам різних статусів на підтримку селекційно-племінної роботи та поліпшення племінних якостей тварин і птиці.

При підтримці держави сформувати інфраструктуру внутрішнього ринку. Позбавити можливості посередницьким структурам мати прибуток від збиткового тваринництва.

Створити необхідне правове поле для розвитку інтеграційних процесів в галузі тваринництва.

За рахунок інвестицій залучити новітні технології, оновити обладнання.

Вирішити питання кадрового забезпечення шляхом відпрацювання після закінчення навчального закладу 2-3 роки за направленням та виділення необхідних кредитів молодим спеціалістам для вирішення соціально-побутових питань.